

Genoptagelse af samkvemsretssag på grund af manglende kontradiktion

FOB nr. 82.151

Et statsamt havde afslået en ansøgning fra en fader om samkvemsret med sit barn. Efter klage fra faderen traf justitsministeriet afgørelse om at tillægge faderen samkvemsret uden forinden at underrette moderen om, at faderen havde indgivet klage til ministeriet. Efter anmodning fra moderen genoptog justitsministeriet behandlingen af sagen.

Kritiseret, at ministeriet afslog at imødekomme en anmodning fra moderen om at tillægge genoptagelsen opsættende virkning for samkvemsrettens udøvelse uden samtidig at præcisere, hvad dette nærmere indebar.

(J. nr. 1982-97-63).

I en skrivelse af 7. oktober 1982 skrev jeg således til advokat A:

»Den 26. januar 1981 meddelte Viborg statsamt (F), at amtet ikke for tiden fandt grundlag for at imødekomme hans ansøgning om ret til personligt samkvem med sønnen (B), der er født i hans ægteskab med Deres klient, (M). Efter at barnets fader havde påklaget denne afgørelse til justitsministeriet, meddelte justitsministeriet i skrivelse af 20. maj 1981 faderen og Deres klient, at justitsministeriet fandt det rettest, at der tillagdes faderen samkvemsret med sønnen » ... et par timer om måneden efter amtets nærmere bestemmelse«.

Da Deres klient ikke var blevet orienteret om, at amtets afgørelse var påklaget til justitsministeriet og således ikke havde haft mulighed for at varetage sine interesser under klagesagens behandling, rettede De den 1. juni 1981 telefonisk henvendelse herom til justitsministeriet, og ministeriet gav under telefonsamtalen tilsagn om at genoptage sagens behandling. Efter en fornyet gennemgang af sagen meddelte justitsministeriet Dem herefter i skrivelse af 20. oktober 1981, at ministeriet måtte fastholde sin afgørelse af 20. maj 1981.

I skrivelse af 28. juli 1981 klagede De til mig over, at justitsministeriet under en telefonsamtale med Dem den 23. juni 1981 havde meddelt, at ministeriet ikke fandt grundlag for at tillægge genoptagelsen af sagens behandling opsættende virkning (således at der ikke, før der på ny var truffet afgørelse i sagen, af amtet ville blive truffet nærmere bestemmelse om faderens samkvemsret).

I skrivelse af 22. januar 1982 klagede De endvidere til mig over den afgørelse, som justitsministeriet havde truffet vedrørende sagens realitet i skrivelserne af 20. oktober 1981.

...

Det fremgår af de foreliggende oplysninger, at (M) og (F) indgik ægteskab den 9. juli 1976. I ægteskabet er der et fællesbarn, (B), der er født den 10. april 1979.

Den 11. maj 1979 flyttede (M) fra ægtefællernes fælles lejlighed i Brabrand til sin moder i Silkeborg på grund af (F's) trusler mod hende og (B). Den 8. juli 1979 flyttede (M) til Viborg, hvor hun pr. 1. august 1979 havde fået arbejde.

(M) og (F) havde aftalt, at (F) måtte besøge (B) engang imellem, hvilket han gjorde 4-5 gange indtil december 1979.

...

Den 6. juni 1980 blev ægtefællerne separeret ved dom bl.a. på vilkår, at forældremyndigheden over (B) tilfaldt (M).

I skrivelse af 16. juni 1980 indgav (F's) advokat en ansøgning til Viborg amt om samkvemsret. Advokaten henviste bl.a. til, at det ikke havde været muligt for (F) at se (B), da (M) modsatte sig samkvem, og (F) havde fået polititilhold om ikke at opsøge hende.

Amtet gjorde (M) bekendt med (F's) ansøgning om samkvemsret med (B), og i den anledning meddelte De som advokat for (M) i skrivelse af 26. august 1980 amtet, at (M) ikke frivilligt ville gå med til, at (F) fik samkvem med (B).

...

I skrivelse af 26. januar 1981 meddelte Viborg amt (F's) advokat, at amtet efter at have foretaget en undersøgelse i sagen ikke for tiden havde fundet grundlag for at imødekomme ansøgningen om fastsættelse af samkvemsret for (F) med (B). Det var bl.a. oplyst, at (F) den 19. januar 1981 var blevet idømt 1½ års fængsel...

I skrivelse af 16. marts 1981 klagede (F's) advokat til justitsministeriet over amtets afgørelse. Advokaten henviste til sine tidligere skrivelser i sagen.

I anledning af klagen indhentede justitsministeriet en udtalelse af 27. marts 1981 fra Viborg amt, der henholdt sig til den truffne afgørelse. Amtet sendte justitsministeriet sagens akter.

Fra statsfængslet i Møgelkær, hvor (F) udstod sin fængselsstraf, indhentede justitsministeriet den 6. maj 1981 telefoniske oplysninger om, at (F) i almindelighed havde orlovsudgang hver 3. weekend.

I skrivelse af 20. maj 1981 til Viborg amt meddelte justitsministeriet, at ministeriet efter en gennemgang af sagen fandt det rettest, »at der tillægges (F) samkvemsret med barnet et par timer om måneden efter amtets nærmere bestemmelse«.

(F) og (M) modtog genparter af skrivelserne til amtet.

I skrivelsen af 27. maj 1981 anmodede Viborg amt (F's) advokat om forslag til, »hvornår, og hvor den tillagte samkvemsret skal udøves«.

I et telefonnotat af 1. juni 1981, der er udarbejdet af justitsministeriet, er anført følgende:

»D.d. bekræftet over for (M's) advokat (A), at justitsministeriet beklageligvis ikke havde underrettet (M) om barnefaderens klage over Viborg statsamts afgørelse af 26. januar 1981 i samkvemsretssagen. Meddelt, at justitsministeriet derfor ville gennemgå sagen på ny, og anmode om moderens bemærkninger til sagen. Advokaten ønskede først aktindsigt i sagen.«

Den 2. juni 1981 anmodede justitsministeriet telefonisk Viborg amt om udlån af sagens akter, og ministeriet modtog akterne med amtets skrivelse af 3. juni 1981.

Med skrivelse af 10. juni 1981 sendte justitsministeriet Dem samkvemsretssagens akter til gennemsyn. Ministeriet anmodede om, at akterne blev tilbageendt inden 10 dage med Deres eventuelle bemærkninger.

I skrivelse af 19. juni 1981 meddelte (F's) advokat Viborg amt, at (F) foreslog, at samkvemsretten blev udøvet 3 timer den sidste søndag eftermiddag i hver måned.

...

Den 23. juni 1981 anmodede (M) telefonisk justitsministeriet om, at samkvemsretten under justitsministeriets fornyede gennemgang af sagen måtte blive suspenderet. Samme dag meddelte justitsministeriet telefonisk Dem, at ministeriet »efter de foreliggende oplysninger ikke finder grundlag for at tillægge den fornyede gennemgang af sagen opsættende virkning«. (Justitsministeriets notat om telefonsamtalen).

I skrivelse af 24. juni 1981 anmodede De politimesteren i Viborg om at foranledige fremskaffet en politirapport fra december 1979, der havde dannet grundlag for, at (F) fik meddelt advarslen efter straffelovens § 265 om ikke at opsøge (M) - med henblik på forelæggelse af denne rapport for justitsministeriet.

I en skrivelse af samme dag anmodede De socialforvaltningen i Århus om aktindsigt i (F's) sag under henvisning til, at der ifølge (M's) oplysninger for ca. 2 år siden havde været en del episoder af voldelig karakter, herunder trusler fra (F). Materialet ønskede De tilsendt med henblik på at kunne forelægge det for justitsministeriet.

Samme dag anerkendte De endvidere over for justitsministeriet at have modtaget sagens akter. De underrettede samtidig justitsministeriet om Deres bestræbelser på at søge sagen yderligere belyst, og De anførte, at De ville vende tilbage til sagen, når De havde modtaget det yderligere materiale.

Med skrivelse af 8. juli 1981 sendte Viborg statsamt justitsministeriet (F's) advokats skrivelse af 19. juni 1981 med forslag om, hvorledes samkvemsretten kunne udøves.

I skrivelse af 28. juli 1981 klagede De som nævnt til mig over justitsministeriets afgørelse om ikke at lade ministeriets fornyede behandling af sagen få opsættende virkning for samkvemsretsafgørelsen. De anførte, at (M) følte sig meget dårligt behandlet i sagen, fordi hun intet havde fået at vide om, at (F) havde klaget til justitsministeriet over amtets afgørelse, før meddelelse om justitsministeriets afgørelse om samkvemsret forelå.

Samme dag (d.v.s. den 28. juli 1981) returnerede De sagens akter til justitsministeriet. Endvidere sendte De justitsministeriet kopier af Deres skrivelser af 24. juni 1981 til henholdsvis politimesteren i Viborg og social- og sundhedsforvaltningen i Århus kommune samt af Deres samtidige skrivelse til mig.

Med skrivelse af 20. august 1981 sendte De justitsministeriet kopi af journalark for perioden fra den 10. juli til den 24. oktober 1979 fra social- og sundhedsforvaltningen i Århus kommune vedrørende (F). De anmodede justitsministeriet om at indhente samtlige journalark fra social- og sundhedsforvaltningen i Århus kommune vedrørende (F), (som De ikke havde kunnet få udleveret fra forvaltningen, da (M) ikke var part i sagen).

...

På baggrund af de herefter foreliggende oplysninger anmodede De justitsministeriet om at ophæve den tidligere truffne afgørelse om at tillægge (F) samkvemsret.

Med skrivelse af 10. september 1981 sendte (F's) advokat justitsministeriet en erklæring fra statsfængslet Møgelkær om (F's) planer ved løsladelsen...

Den 29. september 1981 modtog justitsministeriet - efter telefonisk anmodning til politimesteren i Viborg - politirapporter, døgnrapporter og udskrift af tilholdsprotokollen fra politimesteren i Århus vedrørende (F's) trusler m.v. over for (M) og vedrørende den advarsel, der i den anledning var meddelt (F) den 14. januar 1980 i medfør af straffelovens § 265...

Med skrivelse af 5. oktober 1981 fra social- og sundhedsforvaltningen i Århus kommune modtog justitsministeriet akterne i (F's) sag i socialforvaltningen...

I skrivelse af 20. oktober 1981 meddelte justitsministeriet (M), at ministeriet efter en fornyet gennemgang af sagen måtte fastholde den truffne afgørelse om at tillægge (F) samkvemsret med (B). Justitsministeriet havde samme dag sendt sagen til Viborg statsamt til afgørelse i 1. instans vedrørende spørgsmålet om deponering af (F's) rejsedokument under samkvemsrettens udøvelse. I skrivelsen tilføjede justitsministeriet i øvrigt, at »justitsministeriets afgørelse af 20. maj 1981 fejlagtigt blev truffet, uden at der var givet Dem lejlighed til at fremkomme med Deres bemærkninger til sagen. Justitsministeriet beklager denne skete fejltagelse.«

Den 29. januar 1982 traf Viborg statsamt herefter afgørelse om omfanget af (F's) ret til samkvem med (B).

...

I skrivelse af 4. februar 1982 klagede De over denne afgørelse til justitsministeriet, og i skrivelse af 16. februar 1982 til Viborg statsamt anmodede De om, at samkvemsretten blev ophævet, eller i hvert fald blev suspenderet for en periode. Den 26. februar 1982 anmodede justitsministeriet amtet om at træffe ny afgørelse i sagen.

I Deres skrivelse af 28. juli 1981 til mig anførte De bl.a. følgende til støtte for, at genoptagelsen af sagen burde tillægges opsættende virkning:

»...

Det er naturligvis klart, at der kan forekomme ekspeditionsfejl, og det er også en selvfølgelig ting, at min klient er indforstået med dette.

Men min klient er af den overbevisning, at såfremt en sådan ekspeditionsfejl sker, må den rettes op, ved at man begynder sagsbehandlingen påny, og ikke - såfremt fogden ikke f.eks. ville udsætte samkvemssagen - derved kunne risikere, at man fik påbegyndt en samkvemsret med et så lille barn, der alligevel ikke skulle etableres, når de yderligere oplysninger forelå i sagen.

Jeg har lånt akterne i justitsministeriet, og jeg er i øjeblikket ved at indhente de yderligere oplysninger fra Århus kommune og Århus politi, men har endnu ikke fået fremskaffet disse.

...

I den forbindelse gør jeg opmærksom på, at det, jeg søger at fremskaffe og dokumentere, er *trusler på livet og trusler om at fjerne barnet fra landet.*«

I en udtalelse af 20. oktober 1981 til mig henholdt justitsministeriet sig til sin afgørelse af 23. juni 1981, således som den fremgår af telefonnotatet af samme dato.

I skrivelse af 22. januar 1982 klagede De som nævnt til mig over den fornyede afgørelse, som justitsministeriet havde truffet i sagen.

I den anledning anmodede jeg i skrivelse af 8. februar 1982 justitsministeriet om en udtalelse vedrørende klagen over afgørelsen. Jeg anmodede i den forbindelse justitsministeriet om nærmere at redegøre for, hvilke forhold justitsministeriet havde lagt vægt på ved afgørelsen af 23. juni 1981 om ikke at tillægge den fornyede behandling af sagen opsættende virkning, herunder hvilken retlig betydning ministeriet tillagde det forhold, at der ved en fejl ikke var blevet givet Dem/(M) mulighed for forudgående kontradiktion.

I en udtalelse af 21. april 1982 anførte justitsministeriet følgende:

»...

Justitsministeriet har ved sin afgørelse af 23. juni 1981, hvorefter man ikke fandt grundlag for at lade samkvemsrettens udøvelse udsætte, indtil man på ny traf afgørelse i sagen, blandt andet lagt vægt på, at barnet er født i ægteskab, at faderen også efter samlivsophævelsen havde haft kontakt med barnet, og at der iøvrigt ikke forelå forhold, herunder oplysningerne om faderens

alkoholproblem og kriminalitet, der af hensyn til barnets tarv kunne begrunde en fuldstændig ophævelse af samkvemsretten, jvf. § 27, stk. 3, i myndighedsloven.

Da moderen under statsamtets behandling af faderens ansøgning om samkvemsret med sønnen har haft lejlighed til at udtale sig om de af faderen afgivne oplysninger, har justitsministeriet ved afgørelsen den 23. juni 1981 ikke fundet, at den manglende varsling af moderen i forbindelse med justitsministeriets afgørelse af 20. maj 1981 kunne tillægges væsentlig betydning ved sagens afgørelse.«

Justitsministeriet henviste til, at ministeriet havde anmodet Viborg statsamt om at træffe en ny afgørelse i 1. instans under henvisning til de nu foreliggende oplysninger.

Jeg skal herefter udtale følgende:

1. Klagen over, at der ikke blev tillagt genoptagelsen af sagens behandling i justitsministeriet opsættende virkning.

Jeg er enig med justitsministeriet i, at det er beklageligt, at ministeriets afgørelse af 20. maj 1981 blev truffet, uden at der forinden var blevet givet (M) (Dem) lejlighed til at udtale sig i sagen.

Det fremgår af sagen, at Viborg statsamt først med skrivelse af 29. januar 1982 traf bestemmelse om omfanget af (F's) ret til personligt samkvem med (B) i henhold til justitsministeriets afgørelse af (20. maj og) 20. oktober 1981. Da der således på tidspunktet for justitsministeriets fornyede afgørelse i sagen endnu ikke var taget skridt til at effektuere justitsministeriets afgørelse i skrivelserne af 20. maj 1981, fandt jeg at burde søge afklaret, hvad der nærmere lå i justitsministeriets udtalelse til mig i skrivelserne af 20. oktober 1981, hvorefter justitsministeriet kunne henholde sig bl.a. til sin afgørelse af 23. juni 1981 om ikke at tillægge genoptagelsen af sagens behandling opsættende virkning.

Under en drøftelse, der fandt sted den 17. august 1982, har justitsministeriet herefter oplyst, at justitsministeriet måtte gå ud fra, at statsamtet - da amtet kort efter meddelelsen om justitsministeriets afgørelse af 20. maj 1981 blev orienteret om, at ministeriet havde besluttet at genoptage sagens behandling og til brug herfor på ny havde rekvireret sagens akter - ville stille udfærdigelsen af en samkvemsresolution på grundlag af denne afgørelse i bero indtil videre. Dette blev i øvrigt bekræftet ved amtets fremsendelse af (F's) advokats skrivelse af 19. juni 1981 til amtet med faderens forslag om, hvorledes samkvemsretten kunne udøves. På tidspunktet for telefonsamtalen den 23. juni 1981 med Dem var justitsministeriet ikke i besiddelse af sagens akter, idet disse var udlånt til Dem

med ministeriets skrivelse af 10. juni 1981. Justitsministeriet fandt derfor ikke på dette tidspunkt at burde give tilsagn om, at udøvelsen af samkvemsretten ville blive udsat, indtil man på ny traf afgørelse i sagen, idet en stillingtagen hertil principielt måtte bero på en vurdering af, om den manglende varsling af Deres klient havde haft reel betydning for den trufne afgørelse, ligesom det i øvrigt måtte komme i betragtning, hvor lang tid der måtte forventes at medgå til en fornyet behandling af sagen.

Dette standpunkt kan for så vidt ikke give mig anledning til bemærkning.

Det ville imidlertid efter min opfattelse i så fald have været ønskeligt, om justitsministeriet under telefonsamtalen den 23. juni 1981 havde givet Dem en mere udførlig orientering om sit standpunkt, og justitsministeriet burde i hvert fald på eget initiativ have givet Dem en sådan orientering i anledning af Deres skrivelse af 28. juli 1981, hvormed De bl.a. sendte justitsministeriet en kopi af Deres klage af samme dato til mig.

På baggrund af sagens forløb, herunder at De ikke ved Deres foregående henvendelser til justitsministeriet fik en fyldestgørende orientering, må jeg i øvrigt finde det beklageligt, at justitsministeriet ikke i det mindste, så snart forudsætningerne herfor var til stede, udtrykkeligt over for Dem tog stilling til, om man ville anmode Viborg statsamt om at udfærdige samkvemsretsresolution på grundlag af ministeriets afgørelse i skrivelsen af 20. maj 1981.

Jeg har gjort justitsministeriet bekendt med min opfattelse.

2) Justitsministeriets afgørelse af 20. maj 1981, fastholdt ved skrivelsen af 20. oktober 1981, om at tillægge (F) samkvemsret et par timer om månen.

Viborg statsamt har den 16. juni 1982 telefonisk oplyst over for en af mine medarbejdere, at statsamtet har fundet at burde søge sagen yderligere oplyst - før en ny 1. instans afgørelse træffes - ved at iværksætte en børnepsykiatrisk undersøgelse (af begge forældre og (B)). Statsamtet har ikke fundet at have tilstrækkeligt grundlag for at suspendere samkvemsretten, indtil den børnepsykiatriske erklæring foreligger, men (F) har den 29. april 1982 over for statsamtet indvilget i at afvente undersøgelsens resultat, før han benytter sig af samkvemsretten. (F) har herved forudsat, at et resultat kunne foreligge inden for rimelig tid. Børnepsykiatrisk afdeling i Viborg har i skrivelse af 25. maj 1982 meddelt statsamtet, at der er 6 måneders ventetid for børnepsykiatriske undersøgelser.

Statsamtet har den 18. august 1982 telefonisk oplyst over for mig, at den børnepsykiatriske undersøgelse (jfr. ovenfor) endnu ikke er påbegyndt,

og at (F) - så vidt det vides - fortsat er indstillet på at afvente undersøgelses resultat, før han kræver samkvemsret.

Under hensyn til det nu oplyste om, at Viborg statsamt vil træffe en fornyet afgørelse om (F's) adgang til samkvem med (B), at statsamtets fornyede afgørelse vil blive truffet på et yderligere oplysningsgrundlag, herunder særligt en børnepsykiatrisk erklæring, og at (F) efter det oplyste har indvilget i ikke at se (B), før resultatet af den børnepsykiatriske undersøgelse foreligger, har jeg ikke fundet at have tilstrækkeligt grundlag for nu at tage stilling til justitsministeriets afgørelse om samkvemsretten.

...«

Jeg bad Viborg statsamt om at underrette mig om, hvad der videre skete i sagen.

I skrivelse af 4. maj 1983 underrettede Viborg statsamt mig om, at statsamtet efter en i sagen foretaget undersøgelse - herunder indhentelse af en børnepsykiatrisk erklæring - indtil videre havde ophævet F's samkvemsret med sønnen B.